

ยุทธศาสตร์การพัฒนาการจัดการเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองของ
ชุมชนท้องถิ่น บ้านบางสวรรค์ ตำบลบางสวรรค์ อำเภอพระแสง
จังหวัดสุราษฎร์ธานี *

Strategy for the Development of Self-Reliant Community
Economic Management of Bang Sawan Community,
Bang Swan Subdistrict, Phrasaeng District, Suratthani Province

อรุณ งามแก้ว, ชนัญชิตา ทิพย์ญาณ, และ วิศาล ศรีมหาโว
Arun Ngakaew, Chanonchida Tipyan, and Wisan Srimahawaro
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
Faculty of Humanities and Social Sciences, Suratthani Rajabhat University
Corresponding Author, E-mail: arunn7976@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพที่มีลักษณะเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ มีวัตถุประสงค์
1) เพื่อศึกษาบริบทพื้นที่ที่เกี่ยวข้องและปัจจัยเสริมสร้างการจัดการเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง
และ 2) เพื่อศึกษายุทธศาสตร์การพัฒนาการจัดการเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง ประชากร
เป้าหมายเป็นผู้มีส่วนได้เสียจากตัวแทนกลุ่มเศรษฐกิจชุมชนตำบลบางสวรรค์ที่สุ่มตัวอย่าง
แบบเจาะจงจำนวน 45 คน ใช้เครื่องมือการวิจัยเป็นการวิเคราะห์เอกสารควบคู่กับการสัมภาษณ์
เชิงลึก การสังเกต การสนทนากลุ่มและการวิเคราะห์ (Appreciation Influence Control: AIC)

ผลการวิจัย พบว่า 1) บริบทพื้นที่บางสวรรค์เป็นตำบลหนึ่งของอำเภอพระแสง จังหวัด
สุราษฎร์ธานี ภูมิประเทศเป็นพื้นที่เชิงเขา มีฝนตกมาก ประชากรทั้งสิ้น 5,295 ครัวเรือน
การปกครองเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล มีงบประมาณบริหารในปี พ.ศ. 2566 เท่ากับ

* ได้รับบทความ: 20 มกราคม 2567; แก้ไขบทความ: 6 มิถุนายน 2567; ตอปรับตีพิมพ์: 7 มิถุนายน 2567

11,348,400 บาท ระบบเศรษฐกิจส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรรมยางพารา ปาล์มน้ำมัน และผลไม้ กลุ่มเศรษฐกิจชุมชนเป็นกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียง กลุ่มเลี้ยงผึ้ง แกะสลักไม้ อาหารพื้นถิ่น สมุนไพร น้ำมันมะพร้าวสกัดเย็น และกลุ่มเครื่องแกง ปัจจัยเสริมสร้างการจัดการเศรษฐกิจชุมชนนั้น ผู้นำกลุ่มจะต้องเป็นคนมุ่งมั่น น่าเชื่อถือ สื่อสารถ้อยต่อจรรยาบรรณวิชาชีพ โปร่งใสและเสียสละ การสนับสนุนจากภาครัฐ ผู้เข้าร่วมกลุ่มจะต้องมีความรู้ความเข้าใจถึงเป้าหมาย กฎกติกาที่ใช้ หลักการประนีประนอม การระดมทุนจะต้องเริ่มจากทรัพยากรที่มีในชุมชนที่ไม่ใช่ตัวเงินเป็นหลัก และการแบ่งปันความรู้และประสบการณ์ 2) ยุทธศาสตร์การพัฒนาการจัดการเศรษฐกิจชุมชน ประเภทที่ชุมชนร่วมกันทำ ได้แก่ การจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรและสหกรณ์การเกษตรที่เข้มแข็งและยั่งยืน ประเภทที่ชุมชนร่วมกับองค์กรบริหารส่วนตำบล ได้แก่ การจัดอบรมให้ความรู้ในหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ ความรู้ความเข้าใจการประกอบอาชีพเกษตรแบบครบวงจร และการปฏิบัติการจัดการเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง หลักการแนวคิดและการปฏิบัติการจัดการเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง และประเภทขอการสนับสนุนจากหน่วยงานอื่นได้แก่ การส่งเสริมสนับสนุนการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนอย่างยั่งยืน อาชีพรองและอาชีพเสริม จัดการศึกษาดูงาน ตัวอย่างการจัดการเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง

คำสำคัญ: ยุทธศาสตร์; การจัดการเศรษฐกิจ; ชุมชนพึ่งตนเอง

Abstract

This is a qualitative research which processed as an action research method in order to 1) study a context of the related area and factors in promoting self-reliance community economy management and 2) study the strategies of self-reliance community economy management 45 target populations were randomly selected from stakeholders of Bangsawan's community economy groups. The instruments used in this research are related documents analysis, in-depth interview, observation, focus group discussion and appreciation Influence control (AIC).

The study shows that 1) Bangsawan subdistrict is a part of Prasang district in Surat Thani Province. It is located in a mountain terrain with lots of rain. The subdistrict has a population of 5,295 families managed by a subdistrict administrative organization with a budget of 11,348,400 bahts in a budget year of 2023. Economy system in the area is agricultural economy includes plantations of rubber tree, oil-palm and local fruits. There are community economy groups which contain Sufficiency Economy group, Apiculture group, Carving group, Local food, Herb, Cold Pressed Coconut Oil and Curry producing groups. The leader of a community who must be engrossed, reliable, honest, unambiguous and sacrificed is an important factor in community economy management. For government support, members of the group must understand targets and rules of compromise. Fundraising starts from local resources, knowledge and experiences of people in their community, not the money. 2) Strategies in developing a co-operation for community economy, for example, in an establishment of strong and sustainable farmer and farmer co-operative group. There is a co-operation between the community and a subdistrict Administrative Organization, such as knowledge management training on Sufficiency Economy and New Theory in order to understand a comprehensive farmer's career and to be able to manage self-reliance community economy. For a support from other organizations consists of a support in sustainable community tourism, major and additional occupations. There is a field trip for establishment and management of self-reliance community economy and a pilot project establishment of the 'Khok Nong Na Model' in Bangsawan subdistrict, too.

Keywords: strategies; economy management; self-reliant community

1. บทนำ

การพัฒนาชนบทแนวใหม่ ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาคนและกระบวนการพัฒนาที่บูรณาการเชื่อมโยงกันทุกด้าน โดยมีเศรษฐกิจเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคน สังคม และสิ่งแวดล้อม เพื่อความอยู่ดีมีสุขของคนไทยอย่างยั่งยืนตลอดไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งคนจนในชนบท โดยยึดหลักสำคัญ คือ การได้ให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของตนเอง โดยตนเอง โดยเฉพาะเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง (ธัญชนก ปะวะละ, นริศรา คำสิงห์, อมร โทท่า, และ ชัยธวัช ศิริบวรพิทักษ์, 2560, น. 10) กระแสแนวความคิดเศรษฐกิจชุมชนแบบพึ่งตนเอง กลายเป็นกระแสทั่วไปในสังคมไทย โดยเน้นจุดสำคัญ 1) เน้นที่การพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและความเป็นอยู่ของประชาชนในชุมชนชนบท 2) ให้ความสำคัญกับการผลิตในภาคการเกษตร 3) เน้นที่ความพอเพียงและการพยายามพึ่งตนเองเพื่อลดความเสี่ยงจากปัจจัยภายนอกต่างๆ 4) ใช้ศักยภาพทางด้านต่างๆ ของตนเองหรือที่มีอยู่ภายในชุมชนเป็นหลัก 5) เน้นที่กิจกรรมการผลิตมากกว่าการซื้อขายแลกเปลี่ยน และ 6) มีการนำความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามาบูรณาการเพื่อการพัฒนากิจกรรมต่างๆ อย่างสร้างสรรค์ (อภิชัย พันธเสน, 2548) จากแนวความคิดดังกล่าวส่งผลให้รัฐบาลไทยทุกยุคสมัยให้ความสำคัญกับการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน เนื่องจากเป็นฐานรากทางเศรษฐกิจ กระแสทฤษฎีเศรษฐกิจชุมชนแบบพึ่งตนเองภายใต้ภาวะวิกฤตเศรษฐกิจ ได้มีแนวคิดเศรษฐกิจชุมชนแบบพึ่งตนเองที่ให้ความเชื่อมั่นว่า จะสามารถทำให้ประชาชน ดำรงชีวิตอย่างพออยู่ พอกินได้ การดำเนินกิจกรรมของเศรษฐกิจชุมชน จะเน้นในเรื่องของความร่วมมือมากกว่าการแข่งขันจึงเป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เน้นความสัมพันธ์ในท้องถิ่นเพื่อเป็นฐานในการพัฒนาอย่างยั่งยืนในระยะยาว (Crowe, 2006) การดำเนินกิจกรรมของเศรษฐกิจชุมชน มีจุดแข็งที่เป็นปัจจัยที่เอื้ออำนวยต่อการประสบความสำเร็จในการพัฒนา 4 ด้าน (เสรี พงศ์พิศ, 2552) คือ 1) คนในชุมชนท้องถิ่นจะมีจิตสำนึกร่วมกัน เพราะเป็นคนในชุมชนเดียวกัน มีความเป็นมาและดำรงอยู่ด้วยกัน 2) มีความเอื้ออาทรและให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันเพราะเป็นเอกลักษณ์ของสังคมในท้องถิ่นอยู่แล้ว ดังนั้นการดำเนินการใดๆ ในชุมชนจึงประสบความสำเร็จได้ง่าย 3) การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและกลุ่มบุคคลเป็นไปตามธรรมชาติและด้วยความสมัครใจเพราะไม่ใช่มาจากบังคับหรือสั่งการ และ 4) การบริหารจัดการง่ายกว่าเพราะเริ่มจากพื้นที่ชุมชนที่มีคนไม่มากนัก การบริหารจัดการจึงง่ายกว่าและถ้าพื้นที่หนึ่งประสบความสำเร็จ จะเกิดการกระจายหลักการและแนวคิดออกไปเป็นการจัดการเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง (เบญจมาภรณ์ กันทะถ้ำ, 2560, น. 18)

เศรษฐกิจชุมชน จะเป็นการจัดการทุนของชุมชนอย่างสร้างสรรค์ เพื่อการพึ่งตนเอง ซึ่งจะแตกต่างจากธุรกิจชุมชนที่จะเน้นการจัดการเงิน เพื่อเป้าหมายให้ได้กำไรในเชิงธุรกิจเป็นสำคัญ ทำให้บางคนมีความรู้สึกว่าการใช้คำว่า ธุรกิจ จะสื่อความหมายไปถึงการลงทุนที่ต้องการผลตอบแทนเป็นกำไรสูงสุด ซึ่งกำไรอาจไม่ใช่เป้าหมายสำคัญของการประกอบการของชุมชน (Raymond, 2018) และเศรษฐกิจชุมชนมีส่วนช่วยพัฒนาประเทศทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง คือ 1) เป็นการเปิดโอกาสให้ชาวชนบทได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์ และ 2) ก่อให้เกิดการจ้างงานในชุมชนเป็นฐานให้กับการพัฒนาเศรษฐกิจระดับมหภาค สร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนลดปัญหาสังคมพร้อมๆ กับการสร้างประชาธิปไตย (มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี, 2560, น. 8) ผลของการพัฒนาตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยที่ผ่านมาทำให้โครงสร้างระบบเศรษฐกิจมีการเปลี่ยนแปลงและขยายตัวไปค่อนข้างมาก แต่ในขณะเดียวกันได้ก่อให้เกิดผลกระทบต่างๆ คือ 1) การขยายตัวทางเศรษฐกิจภายในประเทศ ประสบผลสำเร็จค่อนข้างดี 2) การกระจายรายได้ของประชาชนถึงแม้ว่าจะประสบผลสำเร็จที่ทำให้รายได้เฉลี่ยต่อบุคคลเพิ่มขึ้น แต่รายได้และความเจริญเหล่านี้ กลับกระจุกตัวอยู่เฉพาะในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลเท่านั้น และนับวันช่องว่างดังกล่าวนี้จะเพิ่มมากขึ้น 3) เสถียรภาพทางด้านเศรษฐกิจและดุลการชำระเงิน เนื่องจากการใช้จ่ายของประชาชนที่มากเกินไป ทำให้ระดับราคาสินค้าและค่าครองชีพเพิ่มสูงขึ้น 4) ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ เกิดการบุกรุกทรัพยากรธรรมชาติเพื่อนำมาใช้ในการผลิตที่เกินความเหมาะสม 5) ปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นพิษซึ่งสาเหตุสำคัญมาจากการเร่งรัดพัฒนาเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว จนไม่สามารถควบคุมมลพิษต่างๆ ให้ลดลงมาอยู่ในระดับที่ปลอดภัยได้ และ 6) คุณภาพชีวิตของประชาชน มีความเป็นวัตถุนิยมมากขึ้น ส่งผลทำให้เกิดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ต่างๆ ขึ้นในสังคม (เสรี พงศ์พิศ, 2550)

การสร้างเศรษฐกิจชุมชนให้ประสบความสำเร็จนั้น องค์ประกอบที่สำคัญ คือ 1) การดำเนินกิจกรรมการจัดการเศรษฐกิจชุมชนต้องเริ่มต้นจากชุมชนที่มีความพร้อมและมีศักยภาพก่อน 2) ต้องมีการทำงานร่วมกันระหว่างชุมชน และภาคธุรกิจต้องทำงานในลักษณะเป็นหุ้นส่วนกัน ทำให้เศรษฐกิจชุมชนมีความเข้มแข็งเชิงธุรกิจและการจัดการ 3) การทำงานต้องมีการประสานงานจากทุกฝ่าย ควรมีการกำกับในระดับนโยบายอย่างชัดเจน 4) มีการส่งเสริมเวทีประชาคมในระดับอำเภอ เป็นแกนหลักการประสานงานในทุกภาคส่วน และเพื่อเป็นการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน และ 5) ต้องมีการระดมทรัพยากรจากภาครัฐและองค์กรพัฒนาเอกชน (ชูวิทย์ มิตรชอบ, 2553) เป้าหมายของเศรษฐกิจชุมชนที่ไม่ได้ต้องการกำไร หรือ

ผลตอบแทนสูงสุดอย่างเดียว แต่ยังมีเป้าหมายสำคัญอื่นๆ คือ การพัฒนาขีดความสามารถของ คน ครอบครัว และชุมชน การสร้างกระบวนการเรียนรู้ เพื่อให้สามารถพึ่งตนเองได้ และการ พัฒนาเศรษฐกิจและสังคม พื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การอนุรักษ์วัฒนธรรมและ ภูมิปัญญาท้องถิ่น หากสังคมสามารถพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้ ปัญหาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม จะลดลงหรือหมดไปจากชุมชนนั้น ๆ ได้ แสดงให้เห็นว่า การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนเป็นการพัฒนาอย่างยั่งยืนตามหลักการสากลได้แล้ว เศรษฐกิจชุมชน จะสามารถยืนอยู่บนขาตนเอง โดยไม่ต้องพึ่งพาคนอื่นอีกด้วย (เบญจนาภรณ์ กันทะถ้ำ, 2560, น. 22)

ต่อมาในการกำหนดทิศทางของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 13 ประเทศสามารถก้าวข้ามความ ท้าทายต่าง ๆ เพื่อให้ ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการ พัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามเจตนารมณ์ของยุทธศาสตร์ชาติ โดยอาศัย หลักการและแนวคิด 4 ประการ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565, น. 10-11) คือ 1) หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2) การสร้างความสามารถในการ หาทุนสนับสนุนจากผู้ประกอบการภาคเอกชน เพื่อไปดำเนินการของชุมชน ล้มแล้ว ลูกไว มุ่งเน้นการพัฒนาเป็น 3 ระดับ คือ ความพร้อมรับ หรือระดับ “อยู่รอด” การปรับตัว หรือระดับ “พอเพียง” และการเปลี่ยนแปลงเพื่อพร้อมเติบโตอย่างยั่งยืน หรือระดับ “ยั่งยืน” 3) เป้าหมาย การพัฒนาอย่างยั่งยืนอย่างยั่งยืนของสหประชาชาติ **ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง** และ 4) การพัฒนา เศรษฐกิจชีวภาพเศรษฐกิจหมุนเวียน เศรษฐกิจสีเขียว

จากการประมวลภาพรวมทั้งระดับประเทศและระดับชุมชนท้องถิ่นจากที่กล่าวมาจะเห็น ได้ถึงความสำคัญของเศรษฐกิจรากฐานที่เป็นเสาหลักสู่เศรษฐกิจยั่งยืนของประเทศนั่นก็คือ การ พัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองในระดับฐานล่างของชุมชนบ้านบางสวรรค์ ตำบลบางสวรรค์ อำเภอยะแสง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้เช่นกัน โดยเฉพาะ 1) การขาดการแก้ปัญหาด้าน ภูมิศาสตร์ภายในชุมชนที่เกิดขึ้นตามฤดูกาลที่ส่งผลต่อวัตถุดิบต่อการผลิตสินค้าเกษตรของชุมชน 2) ผู้นำชุมชนทำความเข้าใจและให้ความรู้เกี่ยวกับการสนับสนุนของเจ้าหน้าที่ภาครัฐในด้านการ ผลิตสินค้าเกษตร จึงเป็นที่มาของงานวิจัยดังกล่าว

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบทพื้นที่ที่เกี่ยวข้องและปัจจัยเสริมสร้างการจัดการเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง
2. เพื่อศึกษายุทธศาสตร์การพัฒนากิจการเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพที่มีลักษณะเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ โดยมุ่งศึกษาบริบทพื้นที่ที่เกี่ยวข้อง ปัจจัยเสริมสร้างการจัดการและยุทธศาสตร์การพัฒนากิจการเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง ซึ่งมีลักษณะการวิจัย ดังนี้

1. คุณลักษณะของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Information) ผู้วิจัยได้คัดเลือกแบบเจาะจงภายใต้คุณสมบัติของการเป็นผู้ที่มีความเกี่ยวข้อง มีส่วนร่วมและมีประสบการณ์เกี่ยวกับการดำเนินและมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการจัดการเศรษฐกิจชุมชน ศึกษาโดยการวิเคราะห์เอกสาร (Documentary Research) ควบคู่กับการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) การสังเกต (Observation) โดยการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และจัดกระบวนการ AIC จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 5 กลุ่ม คือ ตัวแทนกลุ่มเศรษฐกิจชุมชน ผู้นำชุมชน ผู้นำท้องที่ท้องถิ่น และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสนับสนุน สำหรับเศรษฐกิจชุมชน รวม 45 คน

2. พื้นที่การวิจัย ได้แก่ ชุมชนบ้านบางสวรรค์ ตำบลบางสวรรค์ อำเภอพระแสง จังหวัดสุราษฎร์ธานี

3. การตรวจสอบเครื่องมือ และการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ตรวจสอบเครื่องมือโดยการตรวจสอบความตรงของข้อความ (Valid Content) และปรับแก้ให้มีความตรงข้อความตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยใช้การตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง (Subject Matter Specialist : SMS) จำนวน 5 ท่าน และดำเนินการรวบรวมข้อมูลโดยศึกษาวิเคราะห์เอกสาร และดำเนินการจัดเวทีวิจัยในพื้นที่ชุมชนบ้านบางสวรรค์ ตำบลบางสวรรค์ อำเภอพระแสง จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยมีผู้ช่วยวิจัยและรวบรวมจัดระบบเอกสารข้อมูลด้วยตนเอง

4. ดำเนินการรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เอกสารข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกสังเกต ตรวจสอบ สนทนากลุ่ม และจากเวทีการวิจัย โดยใช้กระบวนการ AIC โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ซึ่งเป็นการวิเคราะห์จากความถี่และความอิมตัวของข้อมูลที่ได้รับให้ตรง สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย มีความถูกต้องเหมาะสมที่เป็น การวิจัยเชิงคุณภาพที่เป็นการวิเคราะห์ องค์ความรู้ โดยใช้วิธีการเหตุผลเชิงตรรกะ (Logical

Reasoning) แสดงความเชื่อมโยงตัวแปรตั้งแต่ 2 ตัวขึ้นไป เชิงประจักษ์มาประมวลเป็นแนวความคิดหาคำอธิบายมาเป็นข้อสรุปผลการวิจัย (สุภางค์ จันทวานิช 2547, น. 138)

4. สรุปผลการวิจัย

1. บริบทพื้นที่ที่มีความสัมพันธ์กับการจัดการเศรษฐกิจชุมชน

จากการศึกษาพบว่า บริบทพื้นที่ที่มีความสัมพันธ์กับการจัดการเศรษฐกิจชุมชน พึ่งตนเองบ้านบางสวรรค์ เป็นตำบลหนึ่งของอำเภอพระแสง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในทางทิศตะวันตกติดต่อกับอำเภอปลายพระยา จังหวัดกระบี่ **ลักษณะภูมิประเทศ**ของตำบลบางสวรรค์ เป็นพื้นที่ราบเชิงเขาสลับกับมีภูเขาใหญ่น้อย และมีบางส่วนเป็นที่ราบลุ่ม ลำคลองสำคัญที่ไหลผ่านคือ คลองอิปัน ไหลผ่านเป็นลำคลองขนาดเล็ก ๆ และมีอ่างเก็บน้ำ จำนวน 4 แห่ง ในหมู่ที่ 4, หมู่ที่ 10 และ หมู่ที่ 12 **ลักษณะภูมิอากาศ** ได้รับอิทธิพลจากมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ที่พัดมาจากมหาสมุทรอินเดีย รวมทั้งมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือที่พัดผ่านอ่าวไทยทำให้มีฝนตกมาก และเนื่องจากอยู่ทางด้านตะวันออกของใต้ จึงได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือที่พัดผ่านอ่าวไทย ทำให้มีฝนตกมากระหว่างเดือนพฤศจิกายนและธันวาคม เดือนที่มีฝนตกมากที่สุดคือเดือนพฤศจิกายน ลักษณะของดินในพื้นที่ตำบลบางสวรรค์ส่วนใหญ่เป็นดินเหนียวปนทรายและมีแหล่งน้ำค่อนข้างมาก ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่การเกษตรทำสวนยางพารา สวนปาล์ม น้ำมันและสวนผลไม้ประชากรและการเมืองปกครอง ตำบลบางสวรรค์ มี 14 หมู่บ้าน และบางหมู่บ้านติดอยู่กับพื้นที่เขตเทศบาลตำบลบางสวรรค์ คือหมู่ที่ 1, 2, 3 และ 4 ประชากรณ ปัจจุบันมี 5,295 ครัวเรือน มีประชากรทั้งหมด 14,286 คน แยกเป็นชาย 7,272 คน และหญิง 7,016 คน การปกครองและการบริหารงานเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลบางสวรรค์ มีสมาชิกที่เป็นฝ่ายการเมืองรวม 18 คน เป็นข้าราชการและพนักงานรวม 19 คน มีงบประมาณบริหารปี พ.ศ. 2566 จำนวน 11,348,400 บาท ระบบเศรษฐกิจส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรรม ยางพารา ปาล์มน้ำมัน ทูเรียน มังคุด เงาะพันธุ์โรงเรียนและลองกอง รองลงมาเป็นการประมง ปศุสัตว์ การบริการและการท่องเที่ยวมีกลุ่มวิสาหกิจชุมชน กลุ่มพัฒนาสตรี กลุ่มเศรษฐกิจชุมชน เลี้ยงผึ้งโพรง ชมรมผู้สูงอายุ อาสาสมัครป้องกันฝ่ายพลเรือน และอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) และแรงงานส่วนใหญ่เป็นด้านเกษตรกรรมทำสวนยางพารา ปาล์มน้ำมัน สวนผลไม้และการรับจ้างทั่วไป ระบบบริการพื้นฐาน การคมนาคมในเขตพื้นที่ตำบลบางสวรรค์ มีถนนทางหลวงหมายเลข 4409 สายสุราษฎร์ธานี-กระบี่ และถนนทางหลวงหมายเลข 44

เข้าเทิร์นซีบอร์ด ขนอม-กระบี่ ไฟฟ้า ปัจจุบันมีไฟฟ้าใช้เกือบทุกครัวเรือนสภาพทางสังคม มีโรงเรียนประถมศึกษา 7 แห่ง และศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 1 แห่ง คือ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านหน้าเขา ตั้งอยู่หมู่ที่ 12 หน่วยงานสาธารณสุข มีสถานีอนามัยประจำตำบล 2 แห่ง ได้แก่ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านเกาะน้อยและโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบางสวรรค์ สภาพปัญหาที่เจอคือ 1) บริบทภูมิศาสตร์ส่งผลการทำการเกษตร 2) สภาพปัญหาการระบาดของโรค 3) ปัญหาอาชญากรรม 4) ปัญหาโรงงานอุตสาหกรรมในพื้นที่ต่อภาคการเกษตร

หน่วยงานที่รับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลบางสวรรค์ร่วมกับอำเภอพระแสงและสถานีตำรวจภูธรบางสวรรค์พื้นที่รับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลบางสวรรค์มีเหตุอาชญากรรมเกิดขึ้นหลายครั้ง เป็นการลักขโมยทรัพย์สินประชาชนวิธีการแก้ปัญหาที่สามารถดำเนินการได้ตามอำนาจหน้าที่ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้แก่ การทำเครื่องจักสานใช้ การทำปุ๋ยหมักชีวภาพสำหรับใช้ในครัวเรือนและการนวดแผนไทย (หมู่ที่ 2 บ้านไต้โดน) ส่วนใหญ่ร้อยละ 90 พูดภาษาใต้ มี OTOP สินค้าพื้นเมืองและของที่ระลึก น้ำผึ้งโพรง และด้านทรัพยากรธรรมชาติมีแหล่งน้ำธรรมชาติจำนวน 6 คลอง นอกนั้นเป็นพื้นที่ภูเขาและป่าไม้ เป็นป่าสงวนในพื้นที่ 4 หมู่บ้านทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญส่วนใหญ่เป็นพื้นที่สำหรับการเกษตรสวนยางพารา ปาล์มน้ำมันไม้ผลไม้ยืนต้นที่อยู่อาศัยร้านค้าสถานประกอบการและมีพื้นที่อีกจำนวนมากที่เป็นพื้นที่สาธารณะทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ได้แก่ดินน้ำต้นไม้และสภาพอากาศมีมลพิษเนื่องจากโรงงานปล่อยควันพิษปล่อยน้ำเสียลงสู่แม่น้ำลำคลองไม่สามารถที่จะนำน้ำจากใต้ดินมาใช้ในการอุปโภค-บริโภคได้ต้องอาศัยน้ำฝนและแหล่งน้ำดิบจากแหล่งอื่นในการอุปโภค-บริโภคและวิสัยทัศน์การพัฒนาปี พ.ศ. 2566 ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางสวรรค์ “บางสวรรค์ สังคมน่าอยู่ เคียงคู่คุณธรรม นำประชา พัฒนาแบบยั่งยืน”

2. ปัจจัยเสริมสร้างการจัดการเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง

จากการศึกษา พบว่า มีกลุ่มเศรษฐกิจที่สำคัญ ได้แก่ กลุ่มเศรษฐกิจพอเพียง กลุ่มเลี้ยงผึ้ง กลุ่มแกะสลักไม้ กลุ่มอาหารพื้นถิ่นสมุนไพร กลุ่มน้ำมันมะพร้าวสกัดเย็นและกลุ่มเครื่องแกง ปัจจัยเสริมสร้างที่สำคัญด้านความร่วมมือจากบุคคลที่เกี่ยวข้องที่สำคัญได้แก่ ตัวผู้นำกลุ่มต้องเป็นบุคคลที่มุ่งมั่น มีความน่าเชื่อถือ เสียสละต่อการดำเนินกิจกรรมกลุ่ม และการสนับสนุนจากภาครัฐ ด้านการเตรียมคนเข้าร่วมคือ การสร้างความรู้ความเข้าใจถึงเป้าหมายของการจัดการเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง ด้านการสร้างกติการ่วมคือ สร้างการเรียนรู้ การประชาสัมพันธ์ เผยแพร่และการประนีประนอม คือ การใช้กฎกติกาอย่างพี่น้องร่วมชุมชน ด้านการระดมทุนและ

ทรัพยากรควรเริ่มจากทรัพยากรร่วมที่ได้รับการถ่ายทอดที่มีในชุมชน ด้านการควบคุมคุณภาพสินค้าและบริการความเชื่อถือตัวบุคคลที่มีความซื่อสัตย์ต่อจรรยาวิชาชีพนั้นสำคัญที่สุด และด้านการแบ่งผลกำไรที่สำคัญคือ การแบ่งปันความรู้และประสบการณ์ และทรัพยากรที่มีในพื้นที่ด้วยหลักการซื่อสัตย์ จริงใจ และความโปร่งใสของผู้นำและคณะกรรมการเป็นสำคัญ

3. ยุทธศาสตร์การจัดการเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองชุมชนบางสวรรค์ อำเภอพระแสง จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยเวทีกระบวนการรับฟัง AIC สรุปมาเป็นแผนปฏิบัติการ (Action Plan) ได้ดังนี้ 1) โครงการประเภทที่ชุมชนร่วมกันทำได้แก่ การจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรและสหกรณ์ การเกษตรที่เข้มแข็งและยั่งยืน 2) โครงการประเภทชุมชนร่วมกับองค์กรบริหารส่วนตำบล ได้แก่ จัดอบรมให้ความรู้ความเข้าใจปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ การประกอบอาชีพและหลักการแนวคิดปฏิบัติการการจัดการเศรษฐกิจชุมชน และ 3) ประเภทการสนับสนุนจากหน่วยงานอื่น ได้แก่ การส่งเสริมการสนับสนุน การจัดการการท่องเที่ยวชุมชนแบบยั่งยืน และการส่งเสริมอาชีพรองและอาชีพเสริม หน่วยงานภาครัฐควรให้การสนับสนุนในการตลาด หรือมาให้การอบรมเกี่ยวกับการผลิตสินค้าที่เกิดจากภูมิปัญญาชาวบ้านและสร้างเอกลักษณ์ให้กับตัวสินค้า มีการตั้งกลุ่มให้เป็นกลุ่มที่เข้มแข็ง ฝึกให้ชาวบ้านมีการบริหารจัดการภายในกลุ่ม มีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เช่น อ่าวน้ำผุด, น้ำตกคงโยน, คลองน้ำใส สินค้าชุมชนที่ขึ้นชื่อ คือ การเลี้ยงผึ้งโพรง, การทำเครื่องแกว, อาหารจากวัตถุดิบสมุนไพรที่มีอยู่ในชุมชน

5. อภิปรายผลการวิจัย

1. บริบทพื้นที่ที่มีความสัมพันธ์กับการจัดการเศรษฐกิจชุมชน ด้วยที่บ้านบางสวรรค์ตั้งอยู่ในพื้นที่อำเภอพระแสง ซึ่งเป็นอำเภอหนึ่งของจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีพื้นที่เป็นที่ราบเชิงเขาบางส่วนเป็นที่ราบสลับกันไป มีลำคลองสำคัญไหลผ่าน ภูมิอากาศร้อนชื้นและฝนตกมากเหมาะกับการทำการเกษตรที่ต้องพึ่งพาธรรมชาติ เช่น ยางพารา ปาล์มน้ำมัน และสวนผลไม้ ประสบปัญหาจากความไม่แน่นอนของสภาพการณ์ทางธรรมชาติและการตลาด จึงต้องมีอาชีพรองและอาชีพเสริมเป็นตัวเพิ่มพูนรายได้ โดยการจัดตั้งกลุ่มและการจัดการเศรษฐกิจชุมชนซึ่งสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกับผลการวิจัยของ ภาณุเดช เพ็ญความสุข (2549) ศึกษาการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนจากอาชีพเสริมของชาวบ้าน ตำบลนาแก อำเภอคำชะอี-แก้ว จังหวัดยโสธร มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจข้อมูลพื้นฐานของผู้ประกอบ อาชีพเสริมของชาวบ้าน เพื่อหาแนวทางการแก้ปัญหาจากภูมิปัญญาไทย เพื่อศึกษาวิธีการจัดการในเชิงการผลิตและการตลาด

ของชาวบ้านผลการวิจัยพบว่ารายได้หลักของชาวบ้านคือ การทำเกษตรกรรม เช่น การปลูกข้าว เลี้ยงสัตว์ ทำไร่ ทำสวน และการทำนาเกลือ เป็นต้น มีการพึ่งพาอาศัยธรรมชาติเป็นส่วนใหญ่ ค่าครองชีพในตำบลค่อนข้างต่ำ ส่วนปัญหาที่พบในเรื่องของการจัดการเกี่ยวกับเศรษฐกิจจาก ภูมิปัญญาชาวบ้าน คือด้านการตลาดและการจัดการที่ดี

2. ปัจจัยเสริมสร้างการจัดการเศรษฐกิจชุมชนโดยที่ชุมชนบ้านบางสวรรค์ มีกลุ่ม เศรษฐกิจสำคัญอยู่หลายกลุ่ม เช่น กลุ่มเศรษฐกิจพอเพียง กลุ่มเลี้ยงผึ้ง กลุ่มแกะสลักไม้ กลุ่มอาหารพื้นถิ่นสมุนไพร กลุ่มน้ำมันมะพร้าวสกัดเย็น และกลุ่มเครื่องแกง ที่สืบทอดมาจาก บรรพบุรุษ แต่การดำเนินกิจกรรมยังประสบปัญหาอยู่หลายด้าน โดยที่จะต้องมีการปัจจัยเสริมสร้าง ที่สำคัญในการจัดการ ด้านความร่วมมือจากบุคคลที่เกี่ยวข้องจะต้องมีตัวผู้นำกลุ่มที่มุ่งมั่น มีความน่าเชื่อถือ เสียสละ และการสนับสนุนจากภาครัฐ การจัดการเตรียมคนต้องสร้างความรู้ ความเข้าใจถึงเป้าหมายปลายทางของการจัดการเศรษฐกิจชุมชน การสร้างกติการวม และการ หลักประนีประนอมในการบังคับใช้ การระดมทุนและทรัพยากรต้องเริ่มจากการระดมทรัพยากร ที่มีอยู่ในท้องถิ่นที่มีใช้ทรัพยากรตัวเงิน ด้านการควบคุมคุณภาพสินค้าและบริการนั้น การได้รับความ เชื่อถือในตัวบุคคล ความซื่อสัตย์สุจริตต่อจรรยาวิชาชีพนั้นสำคัญที่สุด และด้านการแบ่ง ผลกำไรนั้นเป็นการแบ่งปันความรู้และประสบการณ์ภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่ง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ แคทลียา บาลโธสง และ นีออน พิณประดิษฐ์ (2554) ได้ศึกษา “ความเข้าใจ การศึกษาปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และนโยบายประชานิยมของผู้นำชุมชน และ ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” ผลการศึกษาพบว่า 1) ผู้นำชุมชนมีค่าความเฉลี่ยความเข้าใจปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 91.6) และค่าความเฉลี่ยความเข้าใจถึงปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 39.47) ส่วนค่าคะแนนความเฉลี่ยความเข้าใจนโยบายประชานิยมพบว่าอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 54.41) และค่าคะแนนความเฉลี่ยความเข้าใจถึงนโยบายนิมมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 22.33) 2) ผู้นำชุมชนส่วนใหญ่มีความเข้าใจ และการเข้าถึงปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หลัง การเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการเชิงปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพิ่มขึ้นจากเดิมที่ สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการจัดการเศรษฐกิจชุมชนต่าง ๆ ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.01 และอัจฉรา มลิวงศ์ และ ขจรศักดิ์ วงศ์วิราช (2554) ศึกษาการพัฒนาผลิตภัณฑ์ สมุนไพร มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนนวดแผนไทยบ้านแม่ทะ อำเภอมะทะ จังหวัดลำปาง มีวัตถุประสงค์ในการวิจัยเพื่อศึกษาศักยภาพของกลุ่มในการพัฒนาผลิตภัณฑ์

และเพื่อศึกษาแนวทาง และพัฒนาผลิตภัณฑ์เข้าสู่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนนวดแผนไทยบ้านแม่ทะ
สู่กระบวนการรับรองตามมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน ผลการวิจัยจากการวิเคราะห์ศักยภาพของ
กลุ่มในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ พบว่า สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนนวดแผนไทยบ้านแม่ทะ มีความ
ร่วมมือร่วมใจในการดำเนินงาน มีความเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม รวมทั้งมีความมุ่งมั่นตั้งใจ
ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ภายใต้การสร้างการเรียนรู้แนวทางการนำผลิตภัณฑ์ชุมชนเข้าสู่การ
รับรองมาตรฐาน ผลิตภัณฑ์ชุมชน ส่วนแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์พบว่า ต้องให้สมาชิกกลุ่ม
มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ เพื่อเข้าสู่การรับรองมาตรฐาน
ผลิตภัณฑ์ชุมชน โดยได้รับคำแนะนำจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือ สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด
ลำปาง และให้เป็นหน่วยงานหนุนเสริม ผลักดันและสร้างองค์ความรู้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์
ดังนั้น แนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ คือ การสร้างองค์ความรู้ให้แก่สมาชิกและให้สมาชิกใน
กลุ่มเลือกผลิตภัณฑ์ที่มีความเหมาะสมที่สุดเพื่อพัฒนาไปสู่มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน โดยมี
สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดลำปางเป็นหน่วยหนุนเสริม

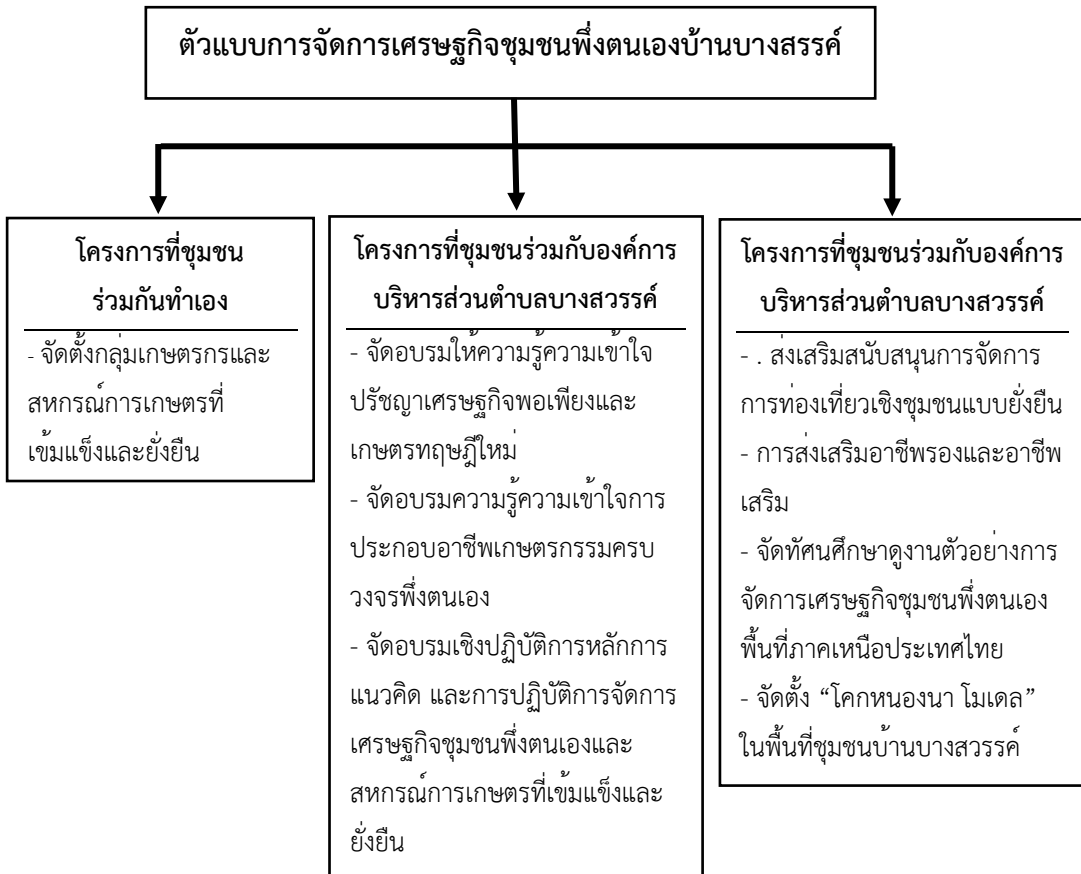
**3. ยุทธศาสตร์การจัดการเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองบ้านบางสวรรค์โดยกระบวนการ
AIC ออกมาเป็นแผนปฏิบัติการ (Action Plan)** โครงการที่ชุมชนร่วมกันทำการจัดตั้งกลุ่ม
เกษตรกรและสหกรณ์การเกษตรที่เข้มแข็งยั่งยืน โครงการประเพณีชุมชนร่วมกับองค์การบริหาร
ส่วนตำบล เป็นการอบรมให้ความรู้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่
การประกอบอาชีพรองอาชีพเสริมเป็นกลุ่มเศรษฐกิจชุมชน และประเพณีที่จะต้องของการ
สนับสนุนจากหน่วยงานอื่นเป็นการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนแบบยั่งยืน
บนฐานของทรัพยากรชุมชน สอดคล้องใกล้เคียงกับผลการวิจัยของ Jackson (2004) ศึกษา
นวัตกรรมชุมชนผ่านความเป็นผู้ประกอบการ กรณีศึกษาการทำข้อตกลงในการพัฒนาเศรษฐกิจ
ชุมชนของชาวแคนาดา ผลการศึกษาพบว่า ในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนของชาวแคนาดานั้น
ผู้ประกอบการได้เข้ามามีบทบาท ในด้านการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ ซึ่งพลังความร่วมมือของสังคม
ผู้ประกอบการ และการทำงานร่วมกันเพื่อสร้างนวัตกรรม ที่เป็นนวัตกรรมของชุมชนที่มุ่งให้
ความสำคัญกับการได้มาซึ่งความสำเร็จในผลการปฏิบัติงานขององค์กรในชุมชน นำมาซึ่ง
ความสำเร็จในการปฏิบัติการกิจของคนในชุมชนที่ดีขึ้น และส่งผลกระทบต่อสังคมและเศรษฐกิจ
ในชุมชน การทำข้อตกลงของผู้ประกอบการกับชุมชนเป็นการสนับสนุนการเกิดนวัตกรรมจาก
ชุมชนที่สามารถบรรลุถึงผลสำเร็จได้โดยการใช้กลยุทธ์การจัดการความรู้ โดยที่องค์กรในชุมชน
ต้องมีความสนใจในด้านความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีการผลิตด้วยตนเอง ประสบการณ์จากการ

ใช้โปรแกรมความช่วยเหลือทางเทคนิคเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนนั้น ได้ข้อเสนอแนะแก่ผู้ประกอบการวิชาชีพไม่เพียงแต่มุ่งสนใจเฉพาะในด้านเศรษฐกิจและการพัฒนาชุมชนเพียงอย่างเดียว แต่ยังรวมถึงการไม่แสวงหาผลกำไรอีกด้วย นอกจากนี้ควรมีการเรียนรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และการสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกันและกัน ระหว่างชุมชนกับผู้ประกอบการในการเผยแพร่ความรู้ และการทำข้อตกลงร่วมกันซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อัญญาวุฒิ พลฉนิวรวงศ์ (2564) ผลการวิจัย การทำโครงการ โคก หนอง นา โมเดล เกี่ยวข้องกับหลักเศรษฐกิจพอเพียง และสามารถนำไปสู่การเกิดการกินอยู่ที่ดีขึ้น หรืออยู่ได้อย่างยั่งยืน ดังนี้ การทำโครงการ โคก หนอง นำม่งเน้นให้เกษตรกรเป็นศูนย์กลางการพัฒนามีการพัฒนาตนเอง และการพัฒนาอาชีพตามหลักปรัชญาพอเพียง เพื่อให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ และเป็นต้นแบบสำหรับขยายผลองค์ความรู้ให้กับเกษตรกรรายอื่นๆ โคก หนองนา โมเดล ใช้แนวทางการทำเกษตรอินทรีย์และการสร้างชีวิตที่ยั่งยืน โดยนำหลักกสิกรรมธรรมชาติ การเลี้ยงดิน ให้ดินเลี้ยงพืช การจัดเก็บกักน้ำให้กระจายทั่วพื้นที่ โดยไม่หวังพึ่งระบบชลประทาน เป็นการบริหารจัดการ ดิน น้ำป่า พื้นฟูระบบนิเวศให้กลับมาสมดุลต่อระบบการผลิตภาคเกษตร พัฒนาชุมชนสู่การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

6. องค์ความรู้จากการวิจัย

องค์ความรู้จากการวิจัยนั้นทำให้ได้แนวทางที่เป็นตัวแบบ (Model) ของการจัดการเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของหุ้นส่วนการพัฒนา (Stakeholder) เป็นลำดับขั้นตอน ตั้งแต่ขั้นสร้างความรู้ (Appreciation) ขั้นร่วมคิดเพื่อสร้างอนาคต (Influence) และขั้นแสวงหาผู้รับผิดชอบมาเป็นแผนปฏิบัติการ (Action Plan) ที่จัดแยกประเภทงานโครงการที่ชุมชนร่วมกันทำเอง ชุมชนร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบล และงานโครงการได้ขอการสนับสนุนจากองค์กรหรือหน่วยงานอื่น แสดงได้จาก ภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ตัวแบบการจัดการเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองบ้านบางสวรรค์

7. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1.1 กลุ่มเศรษฐกิจย่อย ๆ ในชุมชนซึ่งมีหลายกลุ่ม ควรศึกษาทบทวนรูปแบบลักษณะสรูปบทเรียนค้นหาจุดแข็ง อันเป็นศักยภาพของชุมชนและจุดอ่อนอันเป็นปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนแบบพึ่งตนเองได้ โดยเฉพาะด้านการจัดการที่มีสามารถพัฒนาต่อยอดเป็นวิสาหกิจของชุมชนพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนได้

1.2 ชาวชุมชนบ้านบางสวรรค์ มีการศึกษาทบทวนรวบรวมข้อมูลอันเป็นศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงชุมชน ผลักดันสู่การพัฒนาเชิงนโยบายเป็นทางเลือกด้านการอาชีพหนึ่งของชุมชน ที่สอดคล้องกับนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนของนโยบายระดับชาติได้

1.3 ภาครัฐที่ทำงานเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในพื้นที่ ควรสนับสนุนส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนเพื่อความเข้มแข็งอย่างต่อเนื่อง อาจใช้การประเมินและพัฒนาโดยใช้กระบวนการ “PDCA” คือ คิดวางแผน นำสู่การปฏิบัติจริง ตรวจสอบผลการดำเนินงาน และการปรับแก้พัฒนาอย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรขยายกลุ่มพื้นที่ศึกษาวิจัยให้กว้างขึ้นจากชุมชนในระดับอำเภอและระดับจังหวัด เพื่อสรุปผลการศึกษาในระดับจังหวัดต่อยอดไประดับภูมิภาคประเทศได้

2.2 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบของการจัดการเศรษฐกิจชุมชนกับธุรกิจเอกชนโดยทั่วไป ตั้งแต่การเริ่มดำเนินการหรือประกอบการ บัญชีหรือองค์ประกอบ กระบวนการดำเนินงานและการประเมินผลสรุป เป็นข้อมูลองค์ความรู้ ส่งเสริมและพัฒนาเชิงนโยบายให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อพัฒนาฐานความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจของประเทศต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- แคทลียา บาลไรสง, และ นีออน พิณประดิษฐ์. (2554). *ความเข้าใจการศึกษาปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงและนโยบายประชานิยมของผู้นำชุมชนและผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- ชูวิทย์ มิตรชอบ. (2553). เศรษฐกิจสร้างสรรค์: แนวคิดใหม่ในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทยในทศวรรษหน้า. *เศรษฐศาสตร์สุโขทัยธรรมมาธิราช*, 5(1), 81-114.
- ธัญชนก ปะวะละ, นริศรา คำสิงห์, อมร โททำ, และ ชัยวัช ศิริบวรพิทักษ์ (2560). *การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนกับสิ่งแวดล้อม ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของตำบลกำแพง อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม* (รายงานวิจัย). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

เบญจมาภรณ์ กันทะถ้ำ. (2560). *การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนห้วยกานเบ เกอร์รี่ ตำบลบ้านโฮ้ง อำเภอบ้านโฮ้ง จังหวัดลำพูน* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

ภาณุเดช เพียรความสุข. (2549). *การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนจากอาชีพเสริมของชาวบ้านอำเภอบ้านโฮ้ง อำเภอบ้านโฮ้ง จังหวัดลำพูน* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, อุบลราชธานี.

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี. (2560). *การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ* (รายงานวิจัย). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี, นครราชสีมา.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสาม พ.ศ.2566-2570*. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.

สุภางค์ จันทวานิช. (2547). *การประเมินความต้องการของเด็กแห่งชาติ: กรณีศึกษาเด็กพม่าในจังหวัดระนอง*. กรุงเทพฯ: สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เสรี พงศ์พิศ. (2550). *วิถีคิด วิธีทำ แผนชีวิตเศรษฐกิจชุมชน*. กรุงเทพฯ: เจริญวิทย์การพิมพ์.

เสรี พงศ์พิศ. (2552). *คู่มือการทำวิสาหกิจชุมชน*. กรุงเทพฯ: เจริญวิทย์การพิมพ์.

อัจฉรา มลิวงค์, และ ขจรศักดิ์ วงศ์วิราช. (2554). *การพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรสู่มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนนวดแผนไทยบ้านแม่ทะอำเภอมะเทะจังหวัดลำปาง* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง, ลำปาง.

อัษฎาวุฒิ พฤตวิรวงศ์. (2564). *การน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงประยุกต์สู่ “โคก หนองนา โมเดล”* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ.

อภิชัย พันธเสน. (2548). *การจัดการธุรกิจชุมชน*. กรุงเทพฯ: สำนักงานมาตรฐานอุดมศึกษา สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย.

Crowe, J. A. (2006). Community Economic Development Strategies in Rural Washington: Toward a Synthesis of Natural and Social Capital. *Rural Sociology*, 71(4), 573-596.

Jackson, E. T. (2004). Community Innovation Through Entrepreneurship: Grantmaking in Canadian Community Economic Development. *Journal of the Community Development Society*, 35(1), 65-81.

Raymond, L. C. (2018). The entrepreneurial community approach to community development. *Economic Development Review*, 14(2), 16-20.